

april 753 f.K. – er et af de mest besværlige. Forskningen har delt sig i to lejre, den traditionalistiske, der med forsigtighed bygger på den litterære tradition, først og fremmest hos Livius, og den kritiske – af modstandere kaldet den hyperkritiske – der forkaster hele den litterære tradition som forfalskning. Det siger sig selv at en arkæolog, der graver i området, ikke kan følge den kritiske skole, der simpelt hen opgiver at skildre den ældre historie eller skriver den totalt om med en hårdnakket benægtelse af den historiske kerne, som den historiske tradition fra oldtiden giver. I mange tilfælde er diskussionen mellem de to skoler forstummet, fordi man simpelt hen taler forbi hinanden. Tobias Fischer-Hansen styrer forsigtigt mellem Scylla og Charybdis, refererer loyalt andre synspunkter i det udførlige noteapparat, men tilslører ikke, at hans sympati ligger hos traditionalisterne, der især repræsenteres af engelske og italienske forskere. For den hyperkritiske skole står også tilbage at indfortolke de meget betydningsfulde arkæologiske fund fra protohistorisk og tidlighistorisk tid i deres rekonstruktion af fortiden. Man kan jo, som bekendt, ikke bare afskaffe historien i en given periode. Så overtages den af andre, bl.a. af arkæologerne. Fischer-Hansen har ikke overtaget historikerens rolle, men indplacerer det nye fundområde i en lang forskningstradition, der tæller en række af de bedste historikere, arkæologer og antikvarer. Ficana kan, når den endelige publikation foreligger, fortælle os meget om den tidlige udvikling i Latium og dermed også om Roms tidligste udvikling, idet denne bys ældste levn jo for det meste ligger skjult under de talrige senere lag. Man må derfor ønske, at de øvrige tre bind følger hurtigt efter, således at den lærde verden kan inddrage det nye kildemateriale på en kvalificeret måde i den standende diskussion. Hertil kan man uden tøven knytte ønsket om at den samme fornemme kvalitet kan fastholdes også i de følgende bind.

Jens Erik Skydsgaard

NIELS LUND: De hænger og de brænder. Danmark og England i vikingetiden. Kbh., Gyldendal 1993. 212 s., 14 kort, ill. kr. 268.-.

De sidste generationers bøger om vikingetiden har set det som deres mission at fortælle om, hvad vikingetidens nordboer, »vikingerne« også var: bønder og håndværkere, købmænd og sømænd – nogle var endogså kvinder; og museerne er begyndt at vise, at en tredjedel af »vikingerne« var børn. Men den underforståede tiltrækning – for eksempel hos de hyggelige folk, der rekonstruerer vikingetidens håndværk (og ikke alle andre tiders bådebygning og brikvævning), er jo alligevel den, at »vikingerne« virkelig var vikinger, at de »hærgede og brændte« i den uskyldige tid længe før Verdun, hvor kun taberne led i krig. Vikingetidens voldselement bærer stadig dens fascination hos nutidsmennesker.

Niels Lund har skrevet en bog, der udelukkende beskæftiger sig med vikingernes aggressive handlinger set ud fra deres ofres kilder. En overordentlig sober fremstilling, der strengt holder sig til begivenhederne i deres rækkefølge, bevidnet i annaler og breve. Med en let genkendelig afvigende typografi bringes der talrige uddrag af kilder og karakteristiske forskningssynspunkter. Bogen har 46 billeder. Der er 14 kort over borganlæg, slagmarker og stednavne; skal man

virkelig bruge dem, må man fotokopiere dem og have dem liggende ved siden af, så at man kan få et plastisk billede af begivenhedernes nok så flimrende forløb. Thi dette er ikke nogen bog for hurtiglæsere, men for den omhyggelige studerende. Den bringer resultaterne af de sidste 100 års angelsaksiske forskning, har ikke egentlige forsknings-introducerende afsnit à la Nouvelle Clio, men dog en kort bibliografisk indføring til slut. Et register over personnavne, stednavne og moderne forfattere gør den tjenlig som opslagsværk. Bogen holder sig snævert til sit valgte emne, til kampe, forsvarsforanstaltninger og grænsedragninger, til den militære og diplomatiske historie. Den følger konsekvent sin linie inden for sine valgte begrænsninger og er overmåde tør i sin behandling af tre århundreder, der dog må have været spændingsfyldte nok at gennemleve for alle parter. De få svinkeærinder ind i socialhistorien består i afvisninger af hidtidige teorier om for eksempel Danelagens sociale organisation; ligesom der ikke bringes nogen behandling af den angelsaksiske samfundsudvikling. Mod slutningen løftes sløret for en original opfattelse af vikingetidens danske samfund som bestående af private storgodser; en tese, der unægtelig trænger til en uddybning. – Vi må håbe, den er undervejs!

Rikke Malmros

KIRSTEN BENDIXEN: Skatten fra Lundby krat. De danske mønter. København, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet, 1993. 75 s. Ill. Kr. 100,-.

Lundby krat ligger en 10 km sydøst for Ålborg ad vejen, der fører til Hadsund. Her fandt en privat »møntjæger« i 1980 en skat, der bestod af danske og udenlandske mønter, næsten alle fra Erik Ejegods tid, fragmenter af guld- og sølvsmykker samt 30 små sølvbarrer. Fundet lå i en klump 75 cm under jorden, tilsyneladende nedlagt i et snævert hul.

Ønsker man et overblik over hele skatten, må man ty til Nationalmuseets nyudgivne, såkaldte corpusarbejde »Danmarks middelalderlige skattefund«. Kirsten Bendixen interesserer sig primært for de danske mønttyper, der er repræsenteret i fundet, men på få sider drager hun dog nogle vigtige konklusioner.

De fleste af mønterne er nyslåede mønter fra Ålborg og Randers, og sliddet på stemplerne røber, at der har været store mængder mønter i cirkulation. Mange er overklippede, undertiden to gange (kvarte). Det viser, at mønterne blev brugt af almindelige mennesker. Endelig demonstrerer Lundby krat-skatten, at den danske konges møntmonopol ikke skal tages for bogstaveligt.

Hvor agtede skattens uheldige indehaver sig hen, da den gik tabt? Kirsten Bendixen giver to mulige forklaringer. For det første betalingen af Peterspenge, som Erik Ejegod havde forpligtet sig til som modydelse for oprettelsen af ærkesædet i Lund og broderen Knuds ophøjelse til helgen. Dernæst Eriks og hans dronnings pilgrimsrejse 1103, der har stillet store krav til de kongelige finanser. Skatten må være nedlagt mellem 1098 og 1103, sandsynligvis 1100-1103, da både Peterspenge og pilgrimsrejse kunne begrunde store udmøntninger og en omfattende skatteopkrævning over hele riget.

Det lille skrift vidner smukt om de ældste danske mønters enestående muligheder som historisk kildemateriale.

Mikael Venge